

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 19. april 2022
Kontor: Politikontoret
Sagsbeh: Camilla Maria Andersen
Sagsnr.: 2022-0030-7366
Dok.: 2374386

Besvarelse af spørgsmål nr. 699 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 699 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 21. marts 2022. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Samira Nawa (RV).

Nick Hækkerup

/

Thomas Højgaard

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 3392 3340
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 699 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren forholde sig til Institut For Menneskerettigheds rapport “Etnisk profilering - hovedresultater fra tre undersøgelser”, udgivet den 19. marts 2022, samt redegøre for, i hvilket omfang rapportens anbefalinger, f.eks. om indførelse af forbud mod diskrimination i politiloven vil blive fulgt?”

Svar:

1. Den i spørgsmålet omtalte rapport fra Institut for Menneskerettigheder fremlægger hovedresultaterne fra tre undersøgelser af etnisk profilering i dansk politi.

Den første undersøgelse er baseret på oplysninger fra Danmarks Statistik om ca. 2,5 millioner sigtelser og 270.000 anholdelser samt disses afgørelser i 2009-2019. Undersøgelsen viser, at personer med etnisk minoritetsbaggrund oftere end personer med dansk oprindelse bliver sigtet eller anholdt for forhold i sager, som ikke leder til fældende afgørelse.

Den anden undersøgelse er baseret på interviews med 15 mænd med etnisk minoritetsbaggrund i alderen 18-48 år og omhandler mændenes negative oplevelser i mødet med politiet samt konsekvenserne deraf.

Den tredje undersøgelse angår en juridisk analyse af etnisk profilering i et menneskeretligt perspektiv. I analysen redegøres der for begrebet om etnisk profilering i en juridisk ramme, herunder hvilke rettigheder borgere har i mødet med politiet, og hvilke beføjelser politiet har til at foretage indgreb og kontrol af borgere. Der redegøres for de relevante juridiske rammer på området, herunder Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, forvaltningsretlige grundsætninger, lov om etnisk ligebehandling, politiloven og retsplejeloven.

Det fremgår af rapporten, at analyserne – efter Institut for Menneskerettigheders opfattelse – samlet set viser, at der er betydelige etniske forskelle i mødet med politiet. På baggrund af resultaterne og med henblik på at modvirke etnisk profilering anbefaler Institut for Menneskerettigheder følgende:

- Justitsministeriet tager initiativ til at indføre et specifikt forbud mod diskrimination, herunder etnisk profilering, i politiloven.

Forbuddet kan indsættes som et bærende princip i en ny § 3, stk. 2, om almindelige bestemmelser for politiets indgreb.

- Rigspolitiet styrker undervisningen i etnisk profilering på politiskolen, og træning i forebyggelse af etnisk profilering fortsættes efter endt uddannelse på politiskolen.
- Rigspolitiet udarbejder nationale retningslinjer, som har til formål at forebygge etnisk profilering og fremme en inkluderende kultur internt i politiet. Retningslinjerne bør indeholde en vejledning om, hvilke kriterier der er saglige at inddrage som grundlag for et politiindgreb, og hvordan politiet kan forebygge etnisk profilering.
- Rigspolitiet pålægger politikredsene at foretage systematiske registreringer af personer, som er i kontakt med politiet, med henblik på at tilvejebringe statistisk materiale om politiets indsats over for borgerne set i forhold til de enkelte borgeres etniske oprindelse. Dette materiale kan afdække disproportionale mønstre og måle effektiviteten af politiets indgreb. Registreringen bør udvikles i samarbejde med Datatilsynet for at sikre overholdelse af persondataloven.

2. Det er vigtigt for mig at slå fast, at fremmedhad og diskrimination i det danske samfund er uacceptabelt. Det gælder selvsagt også, hvis diskrimination foregår i politiet. Ingen i dagens Danmark skal diskrimineres på baggrund af f.eks. hudfarve, etnicitet eller seksualitet.

Jeg tager naturligvis rapportens resultater alvorligt, men jeg har generelt stor tillid til politiet, der gør et fremragende stykke arbejde for at skabe tryghed i samfundet. Det er således ikke min opfattelse, at der er et generelt problem med diskrimination i politiet. Det er imidlertid klart, at politiet altid skal tage sager om eventuel diskrimination i politiet meget alvorligt, og det er også min forventning, at der i sager, hvor politiet træder ved siden af, bliver sat ind over for det i overensstemmelse med reglerne herfor. Herudover har jeg en forventning om, at Rigspolitiet løbende overvejer, om der er behov for tiltag i relation til f.eks. uddannelse af politibetjente, således at vi sikrer et politi, der arbejder for at skabe tryghed for alle borgere i samfundet.

For så vidt angår anbefalingen om at indføre et specifikt forbud mod diskrimination, herunder etnisk profilering, i politiloven kan jeg oplyse, at der allerede gælder et forbud mod diskrimination på baggrund af bl.a. etnicitet

i dansk lovgivning. Offentlige myndigheder, herunder politiet, er underlagt en række forvaltningsretlige grundprincipper, herunder den uskrevne lighedsgroundsætning. Lighedsgroundsætningen indebærer bl.a., at myndigheder ikke må udøve usaglig forskelsbehandling, og gælder f.eks., når politiet udøver forvaltningsvirksomhed, herunder når politiet foretager visitation og andre indgreb over for borgere. Regeringen har i øvrigt som bekendt sammen med partierne bag finanslovsaftalen besluttet, at der skal udarbejdes en handlingsplan mod racisme. Regeringen er i den sammenhæng åben for at drøfte de elementer, som Institut for Menneskerettigheder har fremhævet i rapporten, herunder eksempelvis om der er dele af politiets uddannelser, der skal ses nærmere på.

Herudover følger det af Den Europæiske Menneskerettighedskonventionens (EMRK) artikel 14, at der ikke inden for konventionens anvendelsesområde må ske usaglig forskelsbehandling på baggrund af bl.a. etnicitet. Bestemmelsen har ikke karakter af et generelt forbud mod diskrimination, men gælder alene med hensyn til de rettigheder og friheder, der er omfattet af konventionens øvrige bestemmelser og protokoller, herunder artikel 5 om retten til personlig frihed og sikkerhed og artikel 8 om retten til respekt for privatliv og familieliv.

Forbuddet mod usaglig forskelsbehandling efter EMRK gælder således bl.a. for politiets indgreb i form af f.eks. visitation og identitetskontrol samt ved anholdelse.

For så vidt angår de øvrige tre anbefalinger har Justitsministeriet indhentet følgende udtalelse fra Rigspolitiet, som jeg kan henholde mig til:

”1. For så vidt angår anbefalingerne om styrket undervisning i etnisk profilering på Politiskolen og udarbejdelse af nationale retningslinjer kan Rigspolitiet oplyse, at der gennem de senere år har været stort fokus på spørgsmålet om etnisk profilering på politiets uddannelser. Således undervises de studerende allerede på første del af politiets basisuddannelse i faget ”Samfundsforståelse”. Under faget samfundsforståelse behandles bl.a. emnerne skøn, legitim og illegitim profilering samt diskrimination. Det er en forudsætning for at gå videre på politiuddannelsen og politikadettuddannelsen, at faget består ved en eksamen.

Undervisningen i emnet ”skøn” består bl.a. i at gennemgå og diskutere de fordele og ulemper, der er ved de skøn, som politiet kan og skal foretage i deres daglige virke. Det er vigtigt, at de studerende lærer at basere deres skøn på faglighed, ligesom det

er vigtigt, at de studerende opnår forståelse for, at politiets mulighed for at foretage et skøn giver plads til, at politiet kan løse den brede vifte af opgaver, de bliver stillet overfor.

Undervisningen i ”legitim og illegitim profilering” har til formål at sætte de studerende i stand til at skelne mellem, hvornår der er tale om henholdsvis legitim profilering, der er baseret på politifaglige og lovlige faktorer, og illegitim profilering, der er baseret på usaglige kriterier. Derudover undervises der i begrebet ”procedural retfærdighed”, der betyder, at politiet skal behandle alle ordentligt og møde borgeren i øjenhøjde, således at borgernes møde med politiet opleves som retfærdigt. De studerende gennemgår og diskuterer samtidig cases fra Den Uafhængige Politiklagemyndighed, der omhandler racisme og diskrimination, og de diskuterer, hvad der er godt og dårligt politiarbejde. Politiet har alene interesse i at opklare kriminalitet, og undervisningen bygger derfor grundlæggende på, at de politistuderende skal være trænedt i at udføre deres arbejde sagligt og politifagligt velbegrundet, så politiet opnår det ønskede resultat.

Undervisningen i faget ”Samfundsforståelse” over emnerne skøn, legitim profilering og diskrimination strækker sig pt. over ca. 58 undervisningstimer samt en professionsopgave af én dags varighed, og denne undervisning danner udgangspunkt for de studerendes drøftelser og refleksioner gennem hele politiuddannelsen. Denne tilgang til politiets skøn, legitim profilering og diskrimination er også et gennemgående træk i alle relevante efter- og videreuddannelser, der udbydes af Politiskolen.

Som eksempel kan nævnes, at alle nye undervisere på Politiskolen gennemgår fem introduktioner af fire timers varighed. I den forbindelse bliver underviserne også introduceret til vigtigheden af at medvirke til at forebygge etnisk profilering og diskrimination i politigerningen. Politiskolen er pt. ved at udvikle et pædagogisk instruktørkursus af fire dages varighed til politikredsens instruktører, der forestår undervisning – altså eksterne undervisere. Som en del af dette kursus bliver kursisterne introduceret til vigtigheden af at undgå etnisk profilering i politiet. Kurset vil blive afviklet to gange i 2022, første gang i juni måned. Herefter vil kurset indgå som en fast bestanddel af Politiskolens uddannelsesstilbud.

Det bemærkes i øvrigt, at hvervet som politibetjent er et særlig betroet job, som er forbundet med et højt værdighedskrav. Rigspolitiet har derfor i rekrutteringsprocessen til politiets uddannelser stort fokus på, at en politistuderende generelt skal fremtræde på en måde, som passer med politiets værdier. Rigspolitiet foretager en grundig screening, afprøvning og vurdering af ansøgere, der søger om optagelse på politiets uddannelser. Ud over de fysiske og boglige optagelseskrav afdækkes ansøgernes

personlige træk, deres personlige kompetencer og handlemåder ved samarbejdsopgaver og individuelle samtaler – alt sammen for at sikre de bedst mulige medarbejdere i dansk politi.

Rigspolitiet har fokus på diversitet i rekrutteringen til politiets uddannelser, herunder både i forhold til køn og etnisk baggrund. Branding- og rekrutteringsindsatsen afspejler ønsket om at kunne rekruttere bredt fra hele befolkningen, både hvad angår køn, alder og etnicitet. Dette viser sig bl.a. ved, at både kvinder og mænd i forskellige aldersgrupper og med forskellig etnisk baggrund er repræsenteret, når politiet f.eks. er til stede på uddannelses- og jobmesser, i rekrutteringsfilm og -billeder for politiets uddannelser samt på sociale medier. På den måde håber Rigspolitiet, at flest mulige kan ”spejle sig” i de repræsenterede medarbejdere og studerende – og dermed som ansat i politiet.

Efter optagelse på Politiskolen bliver hver enkelt studerende fem gange i løbet af uddannelsen også vurderet på sine personlige og faglige kompetencer og sin helhedsforståelse, herunder om den studerende kan skabe tillid, tryghed og retfærdighed, og om den studerende besidder empati og udviser respekt og forståelse for omverdenen. Tilsvarende bliver ledere og medarbejdere vurderet, f.eks. i forbindelse med højere lønindplacering mv., eller hvis det skønnes nødvendigt af hensyn til medarbejderens fortsatte ansættelse i politiet.

Det er således en vigtig opgave for Rigspolitiet at sikre, at de politibetjente, der bliver uddannet, forstår at forvalte politigerningen til gavn for samfundets borgere, og at denne kompetence fastholdes gennem hele deres ansættelse. Rigspolitiet har løbende fokus på at udvikle politiuddannelserne og undervisningen af vores medarbejdere, herunder uddannelse i, hvordan man sikrer, at politiet behandler alle borgere ligeværdigt.

2. For så vidt angår anbefalingen om systematisk registrering af personer, som er i kontakt med politiet, bemærker Rigspolitiet, at politiet som udgangspunkt kun registrerer de personer, politiet er i kontakt med, når der oprettes en sag i politiets sagsstyringssystem. Hvis politiet er i kontakt med en borger i forbindelse med eksempelvis en grænsekontrolsituation eller en almindelig trafik- eller personkontrol, vil der som udgangspunkt ikke ske registrering, da der ikke bliver oprettet en sag i politiets sagsstyringssystem. Et krav om registrering af alle situationer, hvor politiet er i kontakt med borgere, vil derfor medføre betydelige ændringer i politiets it-systemer og arbejdsgange på bl.a. grænsekontrolområdet.

Det bemærkes endvidere, at en eventuel ordning med systematisk registrering af personoplysninger om etnisk oprindelse i alle situationer, hvor politiet er i kontakt med borgere, bl.a. giver

anledning til databeskyttelsesretlige overvejelser, som vil skulle overvejes nærmere.

Politiets behandling – herunder registrering – af personoplysninger er reguleret af retshåndhævelsesloven, når behandlingen af oplysningerne sker med henblik på at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger mv. Det følger bl.a. af disse regler, at politiets behandling, herunder indsamling, registrering og anvendelse, af personoplysninger altid skal ske i overensstemmelse med de grundlæggende principper i retshåndhævelseslovens § 4. Således skal indsamlingen af personoplysninger bl.a. ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, og senere behandling må ikke være uforenelig med disse formål. Endvidere skal oplysninger, som behandles, være relevante og tilstrækkelige og må ikke omfatte mere, end hvad der kræves til opfyldelse af de formål, hvortil oplysningerne indsamles, og de formål, hvortil oplysningerne senere behandles. Det sidstnævnte indebærer bl.a., at politiets behandling af personoplysninger skal være proportional i forhold til de formål, der forfølges.

Det følger af retshåndhævelseslovens § 10, at oplysninger om en konkret identificerbar persons race eller etniske oprindelse udgør følsomme personoplysninger. Det følger videre af bestemmelsen, at følsomme personoplysninger kun må behandles, når det er strengt nødvendigt og sker af hensyn til bl.a. forebyggelse, efterforskning, afsløring eller retsforfølgning af strafbare handlinger. I modsætning til behandling af almindelige personoplysninger gælder der således et skærpet krav til nødvendigheden af behandlingen.

Politiet foretager i dag – bl.a. på baggrund af de databeskyttelsesretlige hensyn – ikke systematisk registrering af personers etniske oprindelse i politiets sagsstyringssystem eller i andre af politiets systemer og registre. Politiet registrerer kun oplysninger om etnisk oprindelse, hvis der er et politifagligt behov for det, og det derved er (strengt) nødvendigt af hensyn til varetagelsen af politiets opgaver på det strafferetlige område. Der kan eksempelvis foreligge et politifagligt behov for registrering af etnisk oprindelse, hvis et vidne oplyser, at en gerningsperson er af en given etnisk afstamning, eller i situationer hvor politiet har et billede af en gerningsmand, hvor politiet objektivt kan se, at personen stammer fra en bestemt verdensdel. I disse tilfælde registreres oplysningen i politiets rapportmateriale på den pågældende sag. Sådanne registreringer kan på baggrund af en politifaglig vurdering forekomme i alle typer af straffesager.

Indsamling og registrering af oplysninger om etnicitet for alle de borgere, som politiet er i kontakt med, for at kunne

kontrollere, at politiet ikke foretager ulovlig diskrimination, skal altså findes at være strengt nødvendigt og proportionalt.

Rigspolitiet kan ikke på det foreliggende grundlag vurdere, om betingelserne kan være opfyldt for at foretage en så omfattende registrering af følsomme personoplysninger.”